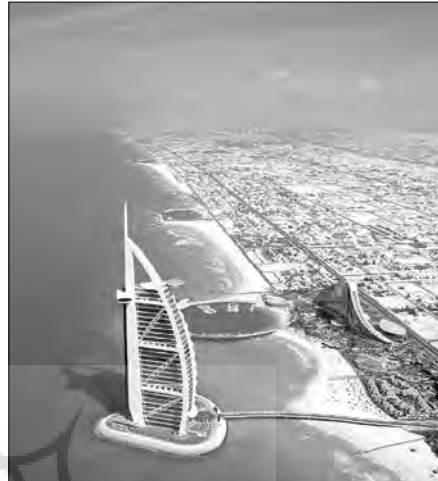

درخشش آفتاب خاورمیانه

خاورمیانه با چشم‌انداز مثبتی از صادرات و رشد اقتصادی مواجه است.

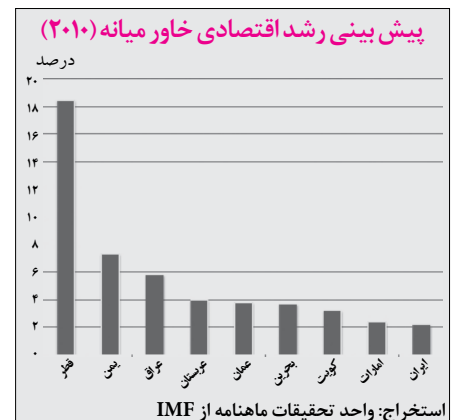
کشورهای خاورمیانه و آسیای مرکزی، برای مدتی طولانی وابستگی شدیدی به صادرات نفت خام داشته‌اند که این وابستگی در بسیاری از این کشورها همچنان ادامه دارد. با نگاهی به گزارشات صندوق بین‌المللی پول، وضعیت اقتصادی کشورهای این منطقه، شاهد اقتصادهای متفاوتی از شرق تا غرب

منطقه خاورمیانه هستیم. بسیاری از کشورهای منطقه خاورمیانه همچون عربستان، قطر، ایران و امارات سرشار از منابع نفتی و گازی هستند، در حالی که برخی مناطق دیگر همچون یمن، برای استمرار زندگی خود به شدت به کمک‌های مالی و یارانه‌ای کشورهای دیگر وابسته‌اند.

اقتصاد خاورمیانه

علاوه بر نفت که مهمترین منبع صادراتی بسیاری از کشورهای منطقه به شمار می‌رود، پنبه، منسوجات، کشاورزی، دام، تجهیزات نظامی و توریسم، از مهمترین صنایع درآمدزای خاورمیانه محسوب می‌شوند. در این بین، اگر چه کشورهای این منطقه به دلیل برخورداری از منابع عظیم زیرزمینی، اقتصادهای قدرتمندی دارند، اما همین مسأله نامنی‌های اقتصادی را هم برای کشورهای

میلیون دلار، رتبه‌های دوم و سوم صادرات مجدد امارات را از آن خود کرده‌اند.

در خصوص واردات هم اماراتی‌ها در پایان سال ۲۰۰۸ بیشترین واردات خود را از ژاپن با رقم ۱/۵ میلیارد دلار انجام داده‌اند. کشورهای چین و آمریکا هم هر کدام با در اختیار داشتن ۱/۴ میلیارد دلار صادرات به امارات، رتبه‌های بعدی واردات این کشور را از سایر کشورهای جهان از آن خود کرده‌اند.

پیش‌بینی اقتصاد منطقه

با توجه به اقتصاد رو به رشد جهان و تقاضای رو به افزایش انرژی، چشم‌انداز نسبتاً مثبتی برای اقتصاد خاورمیانه وجود دارد؛ مضاف بر آن که اتکای برخی کشورهای منطقه به استقلال از منابع نفتی، توان آنها را در صادرات منابع غیرنفتی افزایش داده و به دلیل افزایش درآمد کشورهای غربی که طرف تجاری کشورهای حاشیه خلیج فارس محسوب می‌شوند، شاهد افزایش صادرات کشورهای خاورمیانه در آینده خواهیم بود. در این خصوص، پیش‌بینی می‌شود که قطر با افزایش تقاضای مصرفی جهانی، بیشترین رشد محصول ناخالص داخلی (GDP) را تجربه کند، به طوری که رشد اقتصادی این کشور در پایان سال جاری، به بیش از ۱۸/۵ درصد خواهد رسید. یمن نیز با رشد ۷/۳ درصدی رتبه دوم رشد اقتصادی را از آن خود خواهد کرد و مکان سوم هم در اختیار عراق خواهد بود که رشد ۵/۸ درصدی را تجربه می‌کند. در میان کشورهای قدرتمند منطقه، ایران پایین‌ترین رشد اقتصادی را با رقمی معادل ۲/۲ درصد خواهد داشت که روابط نامالیم کشورهای غربی با ایران از مهمترین دلایل آن است. البته رشدهای بالای گذشته ایران را نباید از یاد برد.

در تداوم روند رو به رشد وضعیت اقتصادی خاورمیانه، کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند نرخ تورم در عموم کشورهای منطقه روند رو به کاهشی را در پیش داشته باشد. در این راستا، پیش‌بینی می‌شود نرخ تورم ایران از رقم ۱۲ درصد در سال ۲۰۰۹ به ۱۰ درصد در پایان سال جاری برسد. البته در کشورهای دیگر حوزه خلیج فارس همچون امارات و قطر هم شاهد افزایش نرخ‌های ۳/۳ و ۴ درصدی تورم خواهیم بود. در نهایت و با توجه به پیش‌بینی عمده اقتصاددانان در خصوص بهبود اقتصاد خاورمیانه، پیش‌بینی می‌شود تراز جاری منطقه که بخش اعظم آن به صادرات نفت متکی است، در پایان سال جاری معادل ۴/۱ درصد افزایش یابد. گفتنی است انتظار می‌رود رشد اقتصادی منطقه هم از رقم ۲/۴۲ درصد در سال ۲۰۰۹ به ۴/۵۱ درصد در پایان سال ۲۰۱۰ برسد. ■

خاورمیانه به وجود آورده است. نمونه واقعی این مسأله را می‌توان در حاشیه‌های نامطلوب اقتصادی پس از بحران ۲۰۰۸ مشاهده کرد؛ زمانی که کاهش شدید تقاضای نفت و به تبع آن تنزل سرمایه‌گذاری در کشورهای این منطقه، اقتصاد کشورهای مذکور را به شدت تحت تأثیر قرار داد. کاهش درآمد

کشورهای نفتی خاورمیانه، تجارت این منطقه را متأثر کرد، به طوری که صادرات عربستان - که یکی از بزرگترین اقتصادهای این منطقه است - از رقم ۳۱۳/۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۸ به ۱۸۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۹ کاهش یافت. البته برخی کشورها سعی کرده‌اند با وقوع این بحران، درصد وابستگی خود را به صادرات نفتی کاهش دهند. امارات - از قطب‌های مهم اقتصادی منطقه - با رویکرد توسعه صادرات غیرنفتی، از کشورهایی است که این هدف را در سر پروانده و به تدریج، صادرات غیرنفتی خود را معادل ۲۳ درصد در سال ۲۰۰۹ افزایش داده است. یکی از راهکارهای اماراتی‌ها در این مسیر، افزایش صادرات مجدد به خصوص بود که با توجه به تحریم‌های ایران از سوی آمریکا، راهکار به نسبت مناسبی برای افزایش صادرات غیرنفتی شیخ نشینان خلیج فارس به حساب می‌آید. گفتنی است رقم صادرات مجدد امارات به ایران در سال گذشته معادل ۷۹۰ میلیون دلار بوده است.

با تمام این اوصاف و علیرغم افزایش زیاد صادرات غیرنفتی امارات، این کشور نتوانسته از کاهش صادرات نفتی خود در امان بماند. گزارش مذکور می‌افزاید کل صادرات امارات در سال ۲۰۰۹ معادل ۱۶ درصد کاهش یافته که این رقم، حتی مبین کاهش ۳۹ درصدی صادرات نفتی این کشور است. گفتنی است پس از ایران، کشورهای هند و عربستان به ترتیب با در اختیار داشتن ۲۰۴ و ۱۹۴